

Teories Criminològiques (22496)

- **Nom de l'assignatura:** Teories Criminològiques
- **Curs Acadèmic:** 2012-2013 **Curs:** 1
- **Titulació / Estudis:** Criminologia i Polítiques Públiques de Prevenció
- **Codi assignatura:** 22496
- **Llengua de docència:** Castellà
- **Professorat:** Íñigo Ortiz de Urbina

1. Presentació de l'assignatura

Aquesta assignatura es desenvolupa mitjançant classes magistrals participatives i seminaris de discussió.

L'estudi de les teories criminològiques, de les diverses explicacions al perquè de la delinqüència, és una matèria fonamental en la criminologia. Des dels inicis de la criminologia com a disciplina científica s'ha buscat respondre a la pregunta de perquè algunes persones cometes delictes, i aquesta pregunta s'ha contestat de maneres molt diverses al llarg dels anys: buscant respostes en les característiques dels individus, de les societats o qüestionant la pròpia definició de delicte.

L'element clau en aquesta matèria és triple. Per una banda, el seu estudi ha de permetre veure que darrera de cada política criminal, darrera de les mesures de prevenció i de repressió del delicte que adopta una societat s'hi amaga un posicionament teòric, una explicació de perquè les persones delinqueixen i què es pot fer per prevenir-ho. Per altra banda, l'aparell teòric en criminologia permet donar sentit a les dades, contextualitzar-les, i extreure'n les conseqüències. Finalment, l'objectiu d'aquesta assignatura com a part del primer curs dels estudiants de criminologia, és que els estudiants comencin a pensar els problemes de la criminologia, no tan com a ciutadans informats, sinó com a científics socials.

L'aprofitament d'aquesta assignatura ha de permetre els estudiants enfrontar-se de forma autònoma, amb un criteri propi, a la literatura criminològica, als estudis empírics i a les propostes de política criminal. Finalment, els pot permetre desenvolupar o prendre consciència del propi posicionament teòric, modificar-lo i extreure'n les conseqüències.

Pel que fa als continguts, un primer bloc de coneixement es centra en intentar definir què és una teoria criminològica, en subratllar-ne la utilitat per tal d'explicar i comprendre la delinqüència i la rellevància per tal de formular polítiques de prevenció i polítiques de reacció a la delinqüència. Fet això, l'assignatura es centrarà sobretot en l'anàlisi de les principals perspectives o respostes a la pregunta fonamental de perquè algunes persones delinqueixen, quines són les principals respostes a la comissió de delictes, i quines són les conseqüències de política criminal que es deriven d'aquestes respostes. Finalment, un darrer bloc estarà dedicat a avaluar la situació actual, fonamentalment eclèctica, així com algunes perspectives que han permès avançar la criminologia en els darrers anys, com el feminisme o la criminologia cultural.

L'assignatura s'imparteix en castellà, però els estudiants poden realitzar les seves tasques en català, castellà o anglès. Veureu que hi ha bibliografia abundant en anglès; aquesta bibliografia es planteja com a una possibilitat a aprofitar per aquells estudiants que ho poden fer i per animar-vos a tots a començar a treballar amb el que és actualment l'idioma científic dominant en l'àmbit de la criminologia (i moltes altres).

2. Competències a assolir en l'assignatura

Competències generals	Competències específiques
Instrumentals G.1.- Capacitat per expressar-se i comunicar-se correctament en castellà i en català. G.4.- Capacitat per utilitzar els recursos bibliogràfics i les TIC que ofereix la universitat. G.5.- Capacitat de gestionar la informació; selecció de fonts, síntesi de la informació i avaluació crítica de la informació rellevant. Sistèmiques G.6.- Capacitat per aplicar els coneixements teòrics a situacions i problemes reals. Capacitat per generar noves idees (creativitat). Habilitat per treballar de forma autònoma.	E.1.- Reconèixer la història de la criminologia i les seves principals influències teòriques. E.2.- Capacitat per citar correctament bibliografia i altres fonts d'informació. E.5.- Capacitat per analitzar el funcionament dels agents penals. E.10.- Capacitat per distingir argumentacions basades en valors i argumentacions basades en evidències empíriques. E.14.- Capacitat per reconèixer les múltiples vessants de les desigualtats en les nostres societats, especialment les de classe, ètnia i gènere. E.15.- Capacitat d'anàlisi dels efectes teòrics i empírics de les polítiques socials.

3. Continguts

Bloc de contingut 1. DEFINICIÓ I UTILITAT DE LES TEORIES CRIMINOLÒGIQUES

Tema 1.- LES TEORIES CRIMINOLÒGIQUES

- 1.- Què és una teoria en ciències socials? I en la criminologia? Per què serveixen les teories criminològiques?
- 2.- Tipus de teories criminològiques.
- 3.- Criteris per avaluar una teoria criminològica.
- 4.- Els vincles entre les teories criminològiques, el Dret penal i la política criminal.

Bloc de contingut 2. LES TEORIES CRIMINOLÒGIQUES, PERSPECTIVES ACTUALS I CONSEQÜÈNCIES DE POLÍTICA CRIMINAL

Tema 2.- El delict com a elecció racional: de l'Escola clàssica a la *rational choice theory*

- 1.- Principals idees teòriques de l'Escola Clàssica il·lustrada. Les seves conseqüències de política criminal.
- 2.- Els plantejaments actuals: en particular, la teoria de l'elecció racional i la teoria de les activitats rutinàries.
- 3.- Les conseqüències pràctiques d'aquestes teories: la prevenció situacional. Concepte, realitat i valoració crítica.
- 4.- Projectió de l'escola clàssica en la penologia actual: la teoria del mereixement (*just deserts*).

Tema 3. L'Escola Positivista i les teories biològiques de la delinqüència.

- 1.- Què és el positivisme?
- 2.- Principals idees teòriques de l'Escola Positiva. Polítiques criminals que s'en deriven. Problemes.
- 3.- Formulacions actuals de les teories biològiques. Conseqüències de política criminal i valoració crítica.

Tema 4. L'Escola de Chicago: teories ecològiques.

- 1.- L'ecologia de les ciutats i la desorganització social: l'Escola de Chicago. Valoració crítica.
- 2.- Nous plantejaments; en particular, nous factors de desorganització i victimització als barris.
- 3.- Conseqüències pràctiques i valoració crítica.

Tema 5. La delinqüència com a aprenentatge social: teoria de l'associació diferencial.

- 1.- Què s'aprèn? Com s'aprèn la delinqüència? Les teories culturals i la teoria de l'associació diferencial. Problemes. Conseqüències de política criminal.
- 2.- Plantejaments actuals: La teoria de l'aprenentatge social i les seves conseqüències de política criminal.

Tema 6. La teoria de l'anomia

- 1.- L'anomia: de Merton a la teoria de la frustració d'Agnew. Altres aportacions (Cohen, Cloward-Ohlin).
- 2.- Plantejaments actuals: teories socials i teories individuals. Problemes i conseqüències de política criminal.

Tema 7. Les teories de les subcultures delictives

- 1.- Les teories de les subcultures delictives: les subcultures expressives de Cohen i les subcultures instrumentals de Cloward i Ohlin.
- 2.- Plantejaments actuals, conseqüències de política criminal i problemes.

Tema 8. Les teories del control

- 1.- La rellevància dels vincles socials segons Hirschi. Problemes.
- 2.- Plantejaments actuals de les teories del control: el baix autocontrol com a base per una explicació de tota la delinqüència. Problemes i conseqüències de política criminal.

Tema 9. Les teories de l'etiquetament i el sorgiment del sistema penal com a nou objecte d'estudi

- 1.- Context. El procés de definició del delictes, del delinqüent. L'etiqueta de delinqüent i l'assumpció d'una identitat com a tal. La crítica a les estadístiques oficials del delictes.
- 2.- Problemes i conseqüències de política criminal de les teories de l'etiquetament.

Tema 10. La criminologia crítica, la criminologia feminista i la criminologia cultural

- 1.- Context i antecedents. Principals idees teòriques: criminologies marxistes i criminologia crítica.
- 2.- Problemes, plantejaments actuals i conseqüències de política criminal.
- 3.- La criminologia feminista.
- 4.- Criminologia crítica i postmodernitat: en particular, la criminologia cultural.

Bloc de contingut 3. PRESENT I FUTUR DE LES TEORIES CRIMINOLÒGIQUES

Tema 11.- La situació actual i el futur de la criminologia

- 1.- El debat científic entre teories criminològiques: competència o integració entre teories.
- 2.- Algunes formes d'integració teòrica.
- 3.- La criminologia del cicle vital.

4. Avaluació

- El sistema d'avaluació de l'assignatura és el següent:

- o Examen final, sobre el contingut de les sessions magistrals, els seminaris i el material de lectura: 66,66% de la nota de l'assignatura. És necessari obtenir una nota de 4/10 o superior, a l'examen, per tal que pugui fer mitja amb la nota obtinguda amb els seminaris.
- o Seminaris: 33,33% de la nota de l'assignatura.

- Copiar en un examen, o utilitzar material no autoritzat ('xuletes') comporta l'apertura d'un expedient, amb les conseqüències que s'en derivin.

- Recuperacions:

- S'entén que un estudiant ha participat als seminaris durant el trimestre quan ha assistit a classe almenys el 80% dels sessions.

- S'entén que un estudiant ha assistit a l'examen final quan el lliura.

Només poden participar en el procés de recuperació aquells estudiants que han suspès el conjunt de l'assignatura, i no hi ha possibilitat de participar-hi per pujar nota si la inicialment obtinguda és igual o superior a 5,0.

La *recuperació del seminaris* consistirà en un examen sobre les lectures de les probes realitzades al llarg del curs.

La *recuperació de l'examen* consistirà en un examen que es farà en un dels dos dissabtes habilitats al calendari acadèmic el segon i el tercer trimestre (pel que fa a les assignatures corresponents al primer trimestre i al segon, respectivament), o al llarg del període establert durant el mes de juliol (per a les assignatures corresponents al tercer trimestre)¹.

5. Bibliografia i recursos didàctics

5.1 Bibliografia

- Bibliografia bàsica

Akers, R. - Sellers, C. 2008. *Criminological Theories: Introduction, Evaluation, and Application*, 5a ed., Oxford, Oxford University Press.

Cid, J. - Larrauri, E. 2001. *Teorías criminológicas*, Barcelona, Bosch.

Serrano Maíllo, A. 2009. *Introducción a la criminología*, 6a ed., Madrid, Dykinson.

Vold, G. - Bernard, T. - Snipes, J. – Gerould A. 2009. *Vold's Theoretical Criminology*, 6a ed., Oxford, Oxford University Press.

- Bibliografia complementària

¹ En el calendari acadèmic previst pel curs 2012-2013 els dissabtes habilitats el segon trimestre són els corresponents al 2 i al 9 de febrer; els del tercer trimestre són els corresponents al 4 i 11 de maig; el període de recuperació de juliol és el comprés entre els dies 15 i 26.

A més dels capítols corresponents de la bibliografia general, si voleu aprofundir en cadascun dels temes podeu prendre com a punt de partida les següents referències.

El primer dia de classe es especificarà una lectura obligatòria per cadascun dels quatre seminaris.

Tema 1. Les teories criminològiques

Barlow, H. 1995. "Introduction: Public policy and the explanation of crime", a H. Barlow, (ed.) *Crime and public policy: Putting theory to work*, Boulder, CO, Westview, pp. 1-14.

Gibbs, J. P. 1990. "The notion of a theory in sociology", *National Journal of Sociology* 4:129-158.

Gómez Rodríguez, A. 2004. *Filosofía y metodología de las ciencias sociales*, Madrid, Alianza (capítol 7 "La justificación de las teorías).

Tema 2. El delictes com a elecció racional: de l'escola clàssica a la *rational choice theory*

Beccaria, C. [1764] 2008. *De los delitos y de las penas*, Tecnos, Madrid.

Bentham, J.[1789] 1996. *An introduction to the principles of morals and legislation*. Oxford: Oxford University Press.

Felson, M. - Clarke, R. 2008. "La ocasión hace al ladrón. Teoría práctica para la prevención del delito", a I. Ortiz de Urbina - Ponce (eds.) *Convivencia ciudadana, seguridad pública y urbanismo*, Barcelona, pp. 193-234.

Ortiz de Urbina, I. 2004. "Análisis económico del Derecho y política criminal", *Revista de Derecho Penal y Criminología*, 2ª època, núm. extraordinari 2:31-73.

Tema 3. L'Escola positivista i les teories biològiques de la delinqüència

Lombroso, C. 1890. *Los criminales*, Barcelona, Presa.

Ferri, E. 1887, *Los nuevos horizontes del Derecho y del procedimiento penal*, Madrid, Centro Editorial de Góngora.

Fishbein, D. H. 2006. "Integrating findings from neurobiology into criminological thought", a S. Henry and M. M. Lanier (eds.) *The essential criminology reader*, Boulder, CO, Westview.

Rowe, D. C. 2002. *Biology and crime*, Los Angeles, Roxbury.

Walsh, A. 2000. "Behavior genetics and anomie/strain theory", *Criminology*, 38:1075-1108.

Wilson, J. - Hernstein, R. J. [1985]1998. *Crime and Human nature*, New York, Free Press.

Tema 4. L'Escola de Chicago: teories ecològiques.

Sampson, R. J. 2011. "The community", a J. Q. Wilson - J. Petersilia (eds.) *Crime and Public Policy*, 2a ed., Oxford: Oxford University Press, pp. 210-236.

Shaw, C. R. - McKay, H. D. 1942. *Juvenile delinquency and urban areas*, Chicago, Chicago University press.

Schlossman, S. - Sedlak, M. 1983. "The Chicago Area Project revisited", *Crime and Delinquency* 29:398-462.

Tema 5. La delinqüència com a aprenentatge social: teoria de l'associació diferencial.

Akers, R. L. 2006. "Aplicaciones de los principios del aprendizaje social. Algunos programas de tratamiento y prevención de la delincuencia", a Guzmán Dábora et al. (eds.) *Derecho penal y criminología como fundamento de la política criminal*, pp. 1.117-1.138.

Gendreau, P. - Smith, P. - French, S.K.A. 2006. "The theory of effective correctional intervention: empirical status and future directions", a F. T. Cullen - J. P. Wright - K. R. Blevins (eds.) *Taking stock: The status of criminological theory. Advances in Criminological Theory* Volume 15, New Brunswick, NJ, Transaction, pp. 419-446.

Losel, F. 2007. "It's never too late: Toward an integrated science of developmental intervention in criminology", *The Criminologists* 32(5):3-8.

Tema 6. La teoria de l'anomia

Alabart, A. 2003. "Sociología urbana", a S. Giner (coord.) *Teoría sociológica moderna*, Barcelona, Ariel.

Messner, S. F. - Rosenfeld, R. 2006. "The present and future of institutional-anomie theory", a F. T. Cullen - J. P. Wright - K. R. Blevins (eds.) *Taking stock: The status of criminological theory. Advances in Criminological Theory volume 15*, New Brunswick, NJ, Transaction, pp. 127-148.

Sampson, R. 2008. "Vecindario y comunidad", a I. Ortiz de Urbina - Ponce (eds.) *Convivencia ciudadana, seguridad pública y urbanismo*, Barcelona, pp. 235-248.

Tema 7. Les teories de les subcultures delictives

Anderson, E. [1999] 2006. "The code of the streets", a F. T. Cullen - R. Agnew (eds.) *Criminological Theory past to present: Essential Readings*, 3ª ed, Los Angeles, Roxbury.

Cohen, A. 1955. *Delinquent Boys: The culture of the gang*, Nova York, Free press (capítol 2 "A general theory of subcultures").

Cohen, S. [1972] 2002. *Folk devils and moral panics*, 3ª ed, Londres, Routledge.

Tema 8. Les teories del control

Gottfredson, M. 2006. "Una teoría del control explicativa del delito", a Guzmán Dábora et al. (eds.) *Derecho penal y criminología como fundamento de la política criminal*, pp. 333-345.

Hirschi, T. 1969. *Causes of delinquency*, Berkeley, California, University of California Press.

Tittle, C. 2006. "Control balance theory", a F. T. Cullen - R. Agnew (eds.) *Criminological Theory past to present: Essential Readings*, 3ª ed, Los Angeles, Roxbury.

Tema 9. Les teories de l'etiquetatge i el sorgiment del sistema penal com a nou objecte d'estudi

Becker, H. S. 1963. *Outsiders*, Free Press of Glencoe, Collier-McMillan (hi ha traducció al castellà 1971. *Los extraños. Sociología de la desviación*, Buenos Aires, Tiempos contemporáneos).

Braithwaite, J. 1989. *Crime, shame and reintegration*, Cambridge, Cambridge University Press.

Goffman, E. 1968. *Stigma. Notes on the management of a spoiled identity*, Londres, Penguin.

Kitsuse, J. - Cicourel, A. 1963. "A note on the uses of official statistics", *Social Problems* 11:131-138.

Tema 10. La criminología crítica i la criminologia feminista

Baratta, A. 1991. *Criminología crítica y crítica del Derecho penal*, 3ª ed., México DF, Madrid, Bogotá, Siglo XXI.

Hayward, K. - Young, J. 2007. "Cultural criminology", a M. Maguire i R. Morgan (eds.) *Oxford Handbook of Criminology*, Oxford, Oxford University Press, pp. 102-121.

Heidensohn, F. - Gelsthorpe, L. 2007. "Gender and crime", a M. Maguire i R. Morgan (eds.) *Oxford Handbook of Criminology*, Oxford, Oxford University Press, pp. 381-420.

Larrauri Pijoan, E. 2001. *La herencia de la criminología crítica*, Madrid, Siglo XXI.

- 2008. "Una crítica feminista al Derecho penal", a E. Larrauri (ed.) *Mujeres y sistema penal*, Montevideo-Buenos Aires, B. de F., pp. 19-40.

Tema 11. La situació actual i el futur de la criminologia

Colvin, M- Cullen, F. T. - Vander Ven, T. 2002. "'Coercion, social support, and crime: An emerging theoretical consensus", *Criminology* 40:19-42.

Ellis, L. - Walsh, A. 1999. "Criminologists' opinions about causes and theories of crime and delinquency", *The Criminologist* 24(4):1, 4-6.

Farrington, D. 2006. "Criminología del desarrollo y del curso de la vida", a Guzmán Dábora et al. (eds.) *Derecho penal y criminología como fundamento de la política criminal*, pp. 239-266.

Sampson, R. J. - Laub, J. H. 2003. "Life-course desisters? Trajectories of crime among delinquent boys followed to age 70", *Criminology* 41:555-592.

- 2005. "A general age-graded theory of crime: Lessons learned and the future of life-course criminology", a D. P. Farrington (ed.) *Integrated developmental and Life course theories of offending. Advances in Criminological Theory*. Volume 14. New Brunswick, NJ, Transaction, pp. 165-182.

Wilson, J. Q. - Kelling, G. L. 2008. "Ventanas rotas: la policía y la seguridad vecinal", a I. Ortiz de Urbina - Ponce (eds.) *Convivencia ciudadana, seguridad pública y urbanismo*, Barcelona, pp. 307-325.

5.2 Recursos didàctics

www.asc41.com

Pàgina de l'Associació Americana de Criminologia.

www.crimetheory.com

Pàgina que centralitza recursos per l'aprenentatge, la recerca i l'ensenyament de les teories criminològiques. Irregular, i no sempre actualitzada, però hi ha elements de profit.

<http://www.sagepub.com/journalsProdDesc.nav?prodId=Journal200923&currTree=Subjects&level1=900&>

Pàgina de *Theoretical Criminology*, una publicació internacional acadèmica pel progrés de la teorització en criminologia.

<http://www.crimepsychblog.com/>

Blog que recull notícies i recerques relacionades amb la psicologia i la delinqüència.

<http://www.durkheim.itgo.com>

Arxiu sobre Emile Durkheim.

<http://www.chicagoareaproject.org>

Pàgina oficial del Chicago Area Project, per una aplicació actual de les teories de l'Escola de Chicago.

<http://home.earthlink.net/~hsbecker/>

Pàgina de Howard Becker, sociòleg de l'etiquetament. Hi ha treballs seus i altres materials interessants.

<http://critcrim.org/>

Pàgina de la divisió dedicada a la criminologia crítica de la Societat Americana de Criminologia, amb materials acadèmics, novetats i links que us poden resultar útils.

<http://peacemakingandcrime.blogspot.com/>

Blog sobre *peacemaking criminology*, amb orientació americana però que conté perspectives i materials interessants.

www.perc.plymouth.ac.uk/solon/fcrn/

Pàgina del Feminist Crime Research Network, de la Universitat de Plymouth, al Regne Unit.